

FORDELING AV JORDBRUKSAREALET I SØR-NORGE.

Låg, J. m. fl. 1960. Fordelingen av jordbruksarealet i Sør-Norge. Forklaring til Skjematisert oversiktskart over Jordbruksarealet i Sør-Norge. Norsk Geografisk Tidsskrift, Bd XVII: 5—8, s. 264—270.

Kartet, som er i målestokk 1 : 1 million, er tegnet på grunnlag av flyfotografier. Det viser i hovedtrekkene utbredelsen av jordbruksarealet. Dyrka jord utgjør det aller meste av dette arealet.

Det er karakteristisk for vårt land at arealene av dyrka jord ligger spredt, og med små bruksenheter. Likevel kan vi skille ut enkelte områder der relativt mye av jorda er oppdyrka. En sammenligning med geologiske kart kan forklare mye om naturgrunnlaget for jordbruket vårt.

I Østfold, Vestfold og den søndre delen av Akershus har vi store områder med mye dyrka jord. Disse har sammenheng med de to stadiene under isavsmeltinga, Moss—Horten (Ra-stadiet) og Ås—Skitrinnet. Over de lavere traktene på Romerike har også isbreene og smeltevatnet ført fram store jordmengder som er avsatt i disse traktene. Også bygdene omkring Trondheimsfjorden har store arealer dyrka jord. Breer og smeltevatn har her ført sammen lausjord fra et stort oppland.

De jordbruksområdene som er nevnt hittil, ligger under den marine grensa. Det er her relativt tykke avleiringer med forholdsvis finkornet jord. Områdene ligger lavt og er relativt flate.

På Jæren er det store områder kulturjord på istransportert materiale over den marine grense. Det er her mektige lausavleiringer. Til dels er materialet transportert over store avstander.

Kambro-siluumrådet i Oslo-feltet hører til de beste jordbruksstrøkene i landet. Fra Mjøs-bygdene og sørover til Skien finner vi mye kulturjord på morenejord oppstått av lause, kalkrike bergarter. Denne jorda har en gunstig mineralogisk sammensetning, og fordi bergartene er så blaute, ligger den også lavt i terrenget.

Over store deler av landet er dyrking til alminnelig jordbruksmessig drift utelukket fordi det er for lite jordmateriale, eller fordi stein- og blokkinnholdet er for stort. Mange steder, særlig på Vestlandet, er det for kupert terreng. I noen distrikter, f. eks. innafør sparagmittformasjonen, er jordsmonnet for ugunstig selv om jorddekket er tykt nok og stein- og blokkinnholdet ikke er stort.

Vi har lite av kart over jordbunnsforhold her i landet, og det foreliggende arbeidet er en nyttig tilvekst til det sparsomme kartmaterialet. I undervisningen i jordbunnsfag og geologi, bl. a. i fagskolene i jordbruket, vil dette kartet kunne gi en nyttig og tiltrengt oppfrisking av stoffet, bl. a. ved å gi eksempler på sammenhengen mellom fjellgrunn og jordarter på den ene sida og utbredelsen av dyrka jord på den andre.

G. Gjefsen.